

NÉPNEVELŐK LAPJA

NEVELÉS-OKTATÁSUGYI- ÉS TARSADALMI-HETILAP

A MAGYAR TANITÓK OTTHONÁNAK,
A TANITÓK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK és a BUDAPESTI TANITÓTESTÜLETNEK
HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden vasárnap.

Belfizetés: egy évre 12 korona, félévre 6 korona, negyedévre 3 korona.

FELELŐS SZERKESZTŐ: **SZABÓ BUGÁTH LÁSZLÓ.**

Február 2

A Magyarországi Tanitók Országos Bizottságának igazgató-tanácsa folyó hó 2-án, d. e. 10 órakor ülést tartott a Ferenc-József-Tanítók-Háza gyűléstermében. A gyűlést *Somlyay József*, az orsz. biz. elnöke vezette. Nagyonfontosságú és mély jelentőségű dolgok kerültek tárgyalás alá.

Elnök üdvözli a jelenlevőket, akiket országos érdekű tanügyi dolgokban hívott össze tanácskozásra.

Napirend előtt *Kemény Simon* kért szót *Gööz József dr.* utóbbi ténykedése és a tanitóságához való magatartása tárgyában. Az igazgató-tanács az elnök kérdésére egyhangulag megadja *Kemény Simon*-nak a napirend előtti felszólalás jogát.

Kemény Simon: Kényes és kinos ügyben kívánok szót emelni. Szavaimért készséggel vállalom és viselem a felelősséget, bár biztos tudomásom van arról is, hogy felfogásomban a székesfőváros tanitósága is osztozik.

Az Országos Bizottság tanitói érdekek istápolására alakult intézmény. Vezetőségében csak azok foglalhatnak helyet az ügyeket tovább is csak azok vezethetik, akik minden ténykedésükkel tanujelét adják annak, hogy a tanitók által nekik juttatott bizalmat és tisztéggel járó tekintélyt mindenkoron tanitótársaik javára fordítják. Az első tett, amelylyel valamelyikük ennek ellenkezőjéről tesz tanubizonyosságot, aggodalommal tölti el az ország tanitóságát és lelkében fel kel vetődni annak a kérdésnek, hogy ezután az illető a tisztikarban helyet foglalhat-e.

Ezek előrebocsátása után nem kerülgetem többé, hanem rátérek felszólalásom tárgyára, Dr. *Gööz József*nek e bizottság alelnökének

legutóbbi, mindnyájunk által ismert és elítélt szereplésével kívánok foglalkozni.

Vádlóként lépett fel egyik társunkkal szemben, akit mindenestre tiszteletreméltó lelkesedése és heve talán — talán elragadott. Vádolta a saját vezérünket akkor, amidőn ezzel nem is az általa támogatott ügyet kívánta szolgáltni. Szinte a felbujtó szerepére vállalkozott akkor, amidőn néki a tanítóóság által mindég kitüntetettnek minden erejével azon kellett volna lennie, hogy megvédelmezze a kartársat, akit esetleg a rosszindulat vagy a tulhajtott szolgálatkészség meggyanusit avagy vádol.

Már ezzel is méltatlanná vált Dr. Gööz József arra a diszes helyre, mely neki itt jutott.

Amidőn aztán mentségéül szemrehányásokkal illeti a tanítóóságot és felhányja azt a munkát és befolyást, amelyet neki az ország tanítóósága juttatott és amely munkára, ha dijtalan is, minden lelkes magyar tanító örömmel kapható; amidőn a Rökk-Szilárd díj és az igazgatói állások megszerzésével kapcsolatban Ikarusz szárnyaiba pulykamérge pávatollakat illeszt: kell, hogy ellene mindannyiok lelkében keserűség fakadjon.

Mindezekből szükségképpen az folynék, hogy indítványt tegyek, miszerint fejezzük ki iránta bizalmatlanságunkat. Nem teszem meg egyelőre, mert tisztelem e helyet és elvárom t. Gööz urtól, hogy ugyanezen okból levonja felszólalásomból és a hangulatból a konzekvenciákat és lemond. Ez lesz a legkisebb engesztelő áldozat, amelyet a közelmúlt eseménye után neki meg kell hoznia.

Kemény Simon beszédének elhangzása után az elnök felveti a kérdést, illetőleg határozatképen kimondja, hogy ezen ülésből kifolyólag dr. Gööz Józsefet, mint a bizottság alelnökét a történekről értesíti jegyzőkönyvi kivonat formájában.

Gábel Jakab a rend megsértését látja a napirend előtti határozatban s tiltakozik a határozat hozatala ellen, mert véleménye szerint napirend előtt határozathozatalnak helye nincsen. *Gábel* Jakab véleményét a bizottság magáévá tette.

A napirend első tárgya a folyó évi közgyűlés tárgyának megállapítása.

Hajós Mihály, a Bizottság titkára előterjeszti az elnökség nevében a gyűlés tárgyait. Az előterjesztes szerint 6 tanítóegyesület adott be véleményt s az ezekben foglalt tárgyak a következők: 1. A tanítói egyesületek életének fejlesztése. 2. Szakfelügyelet. 3. A népnevelési egyesületek alakításának módja.

Földes Géza a közgyűlés tárgyait nem tartja egészen helyesen

megválasztottaknak, mert eme kérdéseknél sokkal fontosabb vár megoldásra, t. i. a népoktatási törvény revíziója, melyet már az V. egyetemes tanítógyűlés rábizott az Országos Bizottságra megoldás és kidolgozás végett, de úgy látszik, a feledés homályába vészett. Óhajtja, hogy a közgyűlés egyik tárgyát a *közoktatási törvény reformjának tervezete képezze.*

Nagy László fontosnak találja *Földes Géza* indítványát s azért azonosítja magát *Földes* nézetével.

Láng Mihály: Eddig csak szervezetekkel foglalkozott mindig a közgyűlés, de most már át kell térni a szervezetek belső osztályzására is. Érdemileg kell foglalkoznunk az iskola belső életére vonatkozó dolgokkal, azért indítványozza, hogy a tárgysorozatba vétessék fel e pont: „A gyermek utánzó és alkotó munkássága miként vehető tekintetbe a tanításnál“.

Gábel Jakab hozzájárul *Láng Mihály* indítványához, de talán elhamarkodottság és körültekintés hiánya lenne, ha a tárgysorozatot tulterhelnénk. A tanítónők alkalmazásának kérdése, a fizetésrendezés oly dolgok, amelyek ez idő szerint előtérbe nyomulnak. Első mozgalmunk a fizetésrendezési mozgalom legyen, mert a nemzeti nevelés csak akkor lesz jó, ha tanítóink olyan fizetést fognak kapni, s mentek lesznek minden anyagi gondtól. Tegyen meg a fizetésemelésért minden lépést a bizottság a maga hatáskörében az országgyűlési képviselőknél s a társadalomban.

Somlyay József elnök. Be nem fejezett dologgal állunk szemben. A VI. Egy. Tan. gyűlés reánk bizta, hogy a *tanítói egyesületeket* közgyűlésünkre vegyük fel. A *szakfelügyelet* szorosan összefügg a szolgálati pragmatikával, ezeket tehát *tárgyalnunk kell*, de felvehetjük *Láng Mihály* indítványát. Egy év előtt tervezetet nyújtott be a bizottság a miniszteriumba memorandum alakjában, mely a népoktatás minden ágának revíziójával foglalkozik.

Láng Mihály indítványa s ezt az ügyet még fontosabbá tette ama körülmény, hogy az indítvány keretébe az utasításokat bele lehetne illeszteni.

Láng Mihály indítványa minden utasításban beilleszthető, sőt minden utasításban bent kell lennie. E keretben felölelhető lenne a) az ösztönszerű, b) az utánzó, c) a teremtő munkája a gyermeki világnak. A gyermek munkájáról konkrét tényeket nyújtanánk s ebből vonhatnók le a szabályt az elméleti utasításokkal.

Peres Sándor: *Láng Mihály* tételét fel kell venni a közgyűlés tárgysorozatába, mert a szemléltetés és cselekvés módszerére utalja

az embert. De a fizetésjavítási ügyet sem szabad elaludni hagyni, hanem a tanítótság minden ülésén újból és újból fel kell eleveníteni, arra kell törekedni, hogy a társadalmat nyerjük meg ügyünknek s akkor egy, a tanítótság körébe nem tartozó egyén ismertesse a tanítótság silány anyagi ügyeit.

Somlyay József elnök javaslatot olvas fel ezen ügyben. Miután változott a helyzet, változtatott álláspontot kell foglalni. Az orsz. bizottságnak végre kell hajtani mindent, amit az egyetemes tanítógyűlés reájuk biz.

Az elnöknek felvilágosító szavai után a nézetek tisztábban kezdtek kialakulni.

Felszólaltak még a tárgyban *Földes Géza*, *Száva János*, aki különösen *Földesnek* a tanítókamara rendszere mellett foglal állást, *Peres Sándor*, aki félreértett szavait magyarázza ki. *Gábel Gyula*, ismét *Száva János*, különösen a fizetésrendezés ügyét sürgették. *Kozma Gyula* szerint készen kell állania mindig a javaslatnak, a tervezetnek, a fizetés javítás és a népoktatás reformja tárgyában. Végül határozatképpen *Somlyay* József elnök szavazás után kimondja, hogy az igazgatótanács az elnökség javaslatát kiegészítve a népoktatási fizetésjavítási tervezetekkel elfogadja.

Nyomban megválasztják a tervezetet készítő bizottság tagjait. *Somlyay* József elnöklete alatt *Peres Sándor*, *Száva János*, *Kozma Gyula*, *Földes Géza*. A bizottság a szükséghez képest kiegészítheti magát.

Az elnök jelenti, hogy indítványok érkeztek be, amelyeket a vidéki testületek terjesztettek be egyes ügyekben. Felkéri *Hajós Mihály* titkár, hogy az indítványokat olvassa fel.

Torda-Aranyos vm tt. a földrajztanítás, *Marostorda* vm tt. az iskolai egészségügynek pontosabb felülvizsgálata, a felekezeti iskolaszékek az állami gondnokságok jogköréhez hasonlóval való felruházása, a Tanítók Házai gondnoka személyi kérdése, a felekezeti tanítóknak az államiakkal egy rangba való helyezése tárgyában, a Délmagyarországi tanítóegyesület, a tanítók gyermekeinek teljes tandíjmentessége tárgyában, valamint azért, hogy az áll. isk. tanítói mindenkor pályázat útján legyenek betöltendők. *Borsod* vm tt. a féláru vasuti menetjegy tárgyában. A beérkezett indítványokat mind érdelemileg intézte el az igazgatótanács.

Hajós Mihály titkár jelentést tesz *Lakits Vendel* elhunytáról:

Jelentés.

Lakits Vendel, székesfővárosi igazgató-tanító, a Magyarországi Tanítók Országos Bizottságának hosszú időn át volt elnöke 1904. december 24-én elhunyt.

Az elnökség a következő intézkedéseket tette:

1. Az elnökség özv. Lakits Vendelnek szóbelileg fejezte ki részvétét küldöttségileg Somlyay, Gööz, Trajtler, Szellő, Ujváry által.

2. Az elnökség nevében dr. Gööz József mondott beszédet a koporsó felett.

3. Az elnökség gyászjelentést adott ki a Magyarországi Tanitók Országos Bizottsága nevében s azt minden napi és tanügyi lapnak, minden tanítóegyesületnek és az Orsz. Biz. minden tagjának megküldötte.

4. A polgármesternél járt küldöttség dr. Gööz József mellett s Lakits tetemei részére a Kerepesi temetőben diszsihrhelyet kért. A polgármester ezt megtagadta, a tanács azonban utólag megadta.

5. A temetésen az Orsz. Biz. Budapesten lakó tagjai csaknem teljes számban voltak jelen.

6. Koszorut tettünk nemzeti színű szallaggal és felirata: „Lakits Vendelnek, a tanitóság hű bajnokának — a M. T. O. B.

A jelentés tudomásul vétetett s a bizottság elhatározta, hogy Lakits Vendel sirjára emléket állít. A gyűjtést az Orsz. Bizottság az összes tanügyi lapok útján eszközli. A gyűjtőivek azonnal kibocsájtattak s az adakozás nyomban megindult.

Dallos István pénztáros teszi meg jelentését. A jelentés szerint 43 egyesület tagja az Orsz. Bizottságnak 1018 K tagdíjösszegben. Hátralékban 1904. évi tagdíjjal 47 egyesület van 1360 K öszértékben. 901, 902, 903 tagdíjhátralék 3390 K-át tesz ki. Nyolc tanítóegyesület a belépés óta semmit nem fizetett. A vagyona 250 K tagdíj s a VI. Egy tanitógyűléstől visszatérítendő 200 K-val 2636·06 K. 06 fill.

A gyűlés utolsó pontja volt a VI. Egy. tanitógyűlés rendezőbizottságának és számvizsgáló bizottság kiküldése. Kiküldettek: Somlyay József, Nagy Laszló, Dallos István, Schön József és Gorzó Dénes.

* * *

Az Eötvös-alap f. hó 2-án, d. u. 4 órakor a Magyar Tudományos Akadémia kistermében, megdicsőült báró Eötvös József halálának évfordulója alkalmából emlékünnepet rendezett.

Az akadémia terme színültig megtelt előkelő, szépszámu közönséggel. A vallás- és közoktatásügyi miniszteriumi részéről Berzeviczy Albert dr. miniszter vezetésével, Halász Ferencz m. tan. s több főbb tisztviselő, Eötvös Lóránd báró, egy tanár, az Orsz. Bizottság igazgató-tanácsának tagjai. Otthonunkat az elnök és a főtitkár képviselték.

Az ünnepséget a „Tanitók Háza“ ifjúságának dalosköre a „Hymnus“ éneklésével nyitotta meg. Utána Ujváry Béla elnök üdvözölte a minisztert s a nagy közönséget, akik eme magasztos ünnepségen

jelen vannak, hogy együtt áldozzanak a nagy Eötvös emlékének. Majd Márki Sándor egy. tanár tartott ünnepi beszédet. A beszédet mindvégig a legnagyobb figyelemmel hallgatta a jelenlevő közönség s zajos tetszésének adott kifejezést befejezése alkalmával.

Most Kapy Rezső lépett a pódiumra s mély érzéssel szavalta el Tarcsafalvy Albertnek ez alkalomra irt ünnepi költeményét. Ujváry Béla elnök köszönetet mondott a megjelent közönségnek, Berzeviczy Albert miniszternek s a Szózat eléneklésével a szépen sikerült ünnepség véget ért. — —.

Eötvös és a nemzetiségek.*)

„Egykoron egy fényes csillag lefutott az egekről.

Társai hön keresék, míg rája akadtak a földön.

Ujra magukhoz emelték és ragyogóbb, im, az égbolt:

Ah, a magyar nemzet gyászolja halálodat — Eötvös!”

Pozsonyi tanuló koromban ilyen gyöngé verssel,* de ilyen erős érzéssel gyászoltam azt a veszteséget, a mely 1871. február 2-án hazánkat érte. Ötödikén az önképzőkör reám bizta az emlékbeszéd megtartását 5-én olyan elhatározással vállalkoztam a nagy feladatra, mint az a másik gyermek, a ki mosolyra indította Szent Ágostont, mert kis gödörbe akarta átkanalazni az oceán vizét.

Most, harmincnégy esztendő múlva, nem kisebb kegyelettel, de sokkal csekélyebb önbizalommal vállalkozom a második emlékbeszéd megtartására. Hiszen azóta gyakran „állottam vízének mélységei fölött“ s láttam, mint Dantét csodálva Aranylátta, hogy „Acéltiszta tükre visszaveri híven a külső világot, de örvényeibe nem hatott le a szem, melyeket csupán ő — talán ő sem — ismert.“ Mi természetesebb, mint hogy engem is éppen ezek az örvények vonzanak s a mélységbe én is lebocsátom az értelem mérő ónját, bár tudom, hogy az „mint könnyü pehelyszál, fönnakad, fölleben.“

Ezek az örvények: Eötvös nemzetiségi politikája s ettől elválaszthatatlan népoktatási törvénye. Hosszu és mély talán a seb, a melyet a víz acéltiszta tükrén ejtek, midőn hiányosan fölszerelt hajómmal végigsiklom rajta; de hiszen Petőfi megtanított rá, hogy ha elmegy a hajó: „a seb begyógyul s minden újra jó.“

Az a seb, melyet Eötvös legnevezetesebb két törvényhozási alkotása a nemzeti állam eszméjén akaratlanul ejtett, szintén begyógyul s minden jó lesz újra; de csak úgy, ha a kegyelet perceiben sem tagadjuk meg a történetíró és a politikus jogait s amannak tárgyiaságával, emennek erős meggyőződésével mutatjuk ki mindazt, mi ez eszmének utjában áll. Kegyelet nincs őszinteség nélkül. „A történetek ősmerte a szövésnek, melyet, hogy biztosan haladjon, minden nemzetnek követnie kell — szóló maga Eötvös; — és nem lehet a költőnek feladata eltakarni a világot, melyet ez jelen viszonyainkra terjeszt-

*) Az Eötvös-alap budapesti Eötvös-emlékünnepe 1905. február 2.

hetne, vagy közzevegyített idegen anyagokkal meghamisítani a forrást, melyből talán keserű, de mindig üdvös tanulságokat meríthetünk.“
„Én a politikában valóságos Zukunft vagyok — írta, a másik kérdésben, önmagáról pályája végefelé. — Egész életemen át oly dallamokat énekeltem, melyeket husz évvel később minden susztergyerek fütyül, de melyeket akkor senki sem akart érteni.“ S azt kérdezhetjük: Kétszer husz év után is értjük-e igazán? Sőt értjük-e majdnem hatszornyi idő múlva is az ember és polgár jogait úgy, ahogy azokat a francia forradalom a haladni akaró emberiség tapsai közt 1793-ban kifejtette? Eötvös, a XIX. század uralkodó eszmeiről szólva, úgy találta, hogy a szabadság és egyenlőség fogalmait abban az alakban, ahogy akkor felállították, nem valósíthatni a nélkül, hogy valamennyi létező állam föl ne bomlanék. S harmadiknak hozzájuk adva a nemzetiség eszméjét, arra a következtetésre jutott, hogy ez a három fogalom, a szokott értelemben véve, ellentétben áll egymással s az emberiség akkor sem nyugodnék meg bennök, ha valamikép valósulhatnának.

A *nemzetiség eszméje* szerinte „az egyes népek azon törekvésében nyilvánul, melylyel mindenikök azon helyzet elfoglalása után fárad, melyre magát multjánál (történeti jogánál), nagyságánál, vagy más tulajdonságainál fogva jogosítottnak véli.“ Ez az eszme, a melyet a korábbi századokban csaknem elfelejtettek, a XIX. században újraéledt, s az államokra nagyobb befolyást gyakorolt, mint valaha, pedig a népek viszonyaiban sohasem gyökerezett gyöngébben mint ezuttal; hiszen ekkorra már megszűntek, vagy erejüket vetették azok az okok, a mik nemzeti egyéniségeket szoktak fentartani. Eötvös politikai működésének kezdete összeesett a nemzetiségi izgatások megindulásával. Pár évvel azután, hogy ez izgatások a nemzetiségeket a magyar állam eszméje ellen nyílt lázadásra ingerelték, hazánk legújabb történetére hivatkozva hirdette, hogy a népek nem szeretnek és nem gyűlölnék oly erősen, mint szószólóik akarnák; pusztán nyelvbeli különbség miatt nem látnak idegeneket azokban, a kikkel századok óta együttéltek; és pusztán nyelvrokonság miatt nem fogadják el testvérekül azokat, a kikkel századok óta ellenségeskedtek. Az állam, mely Európában csaknem mindenütt a királyság eszméjén alapult, történeti jogait s egyéni jogosultságát természetszerűen védte a nemzetiség kiforratlan, általában meg sem értett eszméjével szemben. Pedig ez az eszme a leghatalmasabb forradalmi elvek közé tartozott.

Hat hét múlva, hogy Eötvös Magyarország vallás- és közoktatásügyének első felelős minisztere lett, 1848. május 15-én balázsfalvi gyűlésökben a románok maguk sürgették a magyar államot, hogy számukra államköltségen elemi iskolákat állítson. A tanítóikat ő fizesse. Most, a harmadik népoktatási törvényjavaslat tárgyalásának küszöbén, hiában várjuk ennek a kívánatnak ismétlését. Pedig teljesítésétől az állam akkor sem vonakodott; s ha teljesítheti, a román nép műveltsége ma már több, mint félszázada táplálkoznak a magyar állameszme termékenyítő talajából. Az állam felügyelete alatt álló kötelező népoktatás a maga szelid eszközeivel tartotta volna fenn, a mit így 200,000 honvéd szuronyának kell vala kivívnia: a békét, a

szabadságot, az egyenlőséget, a testvériséget. Az utolsó rendi országgyűlés kimondta a szabadság, az egyenlőség elvét; Eötvös azonban megjegyezte, hogy nevelés nélkül az egyenlőség pusztá szó. Alig nyílt meg Magyarország első parlamentje, három hét múlva (1848. július 24.) benyújtotta a *közoktatásról* szóló törvényjavaslatát; az elsőt, a melyet Magyarország gyűlés egyáltalán tárgyalhatott; mert a kerületi választmányának 1844-ben a népnevelésről nagy gonddal és részletességgel készített törvényjavaslata nem került az országgyűlés elé és így nem is egészíthette ki azon országgyűlés legfontosabb alkotását, a magyar nyelvről és nemzetiségéről szóló 1844: II. törvénycikket.

Eötvös javaslata kötelezte az *államot*, hogy a mennyire lehet, minden helységben s népesebb puszta iskolát állítson elemi oktatás nélkül senkit se hagyjon. A szülők és gyámok a 6—12 éves fiukat és a 6—10 éves leányokat büntetés terhe alatt *kötelesek* iskoláztatni. Az elemi nevelés minden közigazgatásban *ingyenes*. Ott, ahol nincs iskola, az állami adó után számított legfeljebb öt százalékos iskolai adóból a *község* állít iskolát; hol azonban az alapítvány jövedelme, vagy a községi adó elégtelen, az állam *pénzsegítség* ad. Az iskolának inkább alapos, mint sokféle ösmereteket kell nyújtania. A *magyar nyelvet* mindenütt, a magyarul nem tudókat azonban *anyanyelvükön* kell tanítani. A vallást az illető felekezet papja tanítja. A mely helységben több *felekezet* van, mindenik külön iskolát kap, ha abba legalább 50 tanulót küldhet; egyébként a gyermekek *közös iskolába* járjanak. A községi iskolára a községi bizottság (iskolaszék) ügyel föl; ez a bizottság a közokt. miniszter felügyelete mellett választja az okleveles tanítót, kit el is bocsáthat. Az állam kellő számú *tanítóképző-intézeteket* állít. Magyarországon s a kapcsolt részekben a kormány a népnevelés ügyének kezelésére több kerületi bizottságot alakít.

Eötvös javaslatát nem mindenki tartotta gyökeres reformnak. Helytelenítették, hogy az alapítványok a felekezetek tulajdonai maradjanak, hogy a kormány a javaslat benyújtása előtt nem hallgatta meg a felekezeteket s nem tesz eleget az 1848: XX. törvénycikknek, mely szerint a tanítás költségeit az állam viseli. De Kossuth mint pénzügyminiszter, a ki 30—40 millió forintra tette az állami nevelésnek *legszerényebben* számított költségeit, az állami iskolákkal szemben maga is a községeket pártolta, mert „az államnak nincs feneketlen kutja, a melyből kész aranyat merítsen.“ A tanítás nyelve nagy vitát keltett. Többen úgy találták, hogy az alvidéken s Horvátországban a dolgok nem állanak oly szomorúan, ha a magyar nyelvet más népfajokra nem erőszakolnák oly nagyon. Sürgették, hogy oly helyeken, a hol a lakosok többnyelvűek, több nyelven beszélő tanítót alkalmazzanak, a ki lassankint odavihetné a dolgot, hogy magyar nyelvre majdan magyarul tanítson. Mások a magyarság hanyatlását látták abban, hogy az oktatás a többség nyelvén történjék; lehet a 6-9 éves gyermekekre nézve, de az idősebbek már magyarul tanuljanak. Ismét mások a magyart csak ott hagynák meg a tanítás nyelvél, a hol eddig is az volt, a hol nem, ott magyarul is tudó tanítót kell tartani. Kazinczy

Gábor szerint az állam teljesítette kötelességét, ha mindenkinek alkalmat nyújt a hivatalos nyelv megtanulására. Így ennél az egyetlenegy szakasznál tizenegy módosítást adtak be s végre is meghagyták az eredeti szerkezetet. Tulajdonképen *nemzetiségi kérdés* volt a felekezeti és a közös iskolák ügye is. Maga Deák intette a parlamentet, hogy midőn az ország ugyanis lázban van, legalább a felekezeti surlódásokat kerülje. Mások is figyelmeztették a minisztert, hogy a hitfelekezetek elkülönzésének alapja a templomban van, s hogy a francia konvent sem boldogult a vallási dolgokban.

(Folyt. köv.)

Emlékezés.

Sűrű sötét éj . . . Fönn csillagtalan
Homályos ég a magyar föld felett,
Gyászol a tájék, nagy halottja van,
Magyar szabadság! tégedet temet . . .
S a nemzet, ki ölében ringatott,
Csügged: sose lesz többé névnapod! . . .

S lett . . . Jött a hajnal, — kissé késve bár —
Bibor ruháján gyenge árnyalás,
S a romokon, lám, kételkedve jár:
Ha lesz-e, vajjon, itt feltámadás? . . .
Lesz nép, művelt, ki karra, szivre ép?
Hogy kijavítsa, amit sorsa vét.

. . . S ekkor te jöttél drága Eötvösünk
A nép lelkéhez, szivünkhöz közel
És ajkaidról — im, vagyunk, leszünk! —
A Népműveltség csókja csattan el.
S hódító utra indul szellemed —
A vár s a kunyhó így ölekezett.

Ujul a táj, hol addig puszta rom,
Vén törzsökön sugár galy tör elé . . .
S lesz a szabadság drága *közvagyon* —
A nép műveltség azzá szentelé,
A magyar szellem várában a nép
Az ősök dicső nyomdokába lép.

Mi változás! A kis kunyhókba benn
Melegség árad, pislá fény lobog,
Kis kézbe könyv, az agyba értelem,
S szülék, csemeték olyan boldogok . . .
— Ki így megáldá népem otthonát,
Óh, áldd meg Isten, rég kihült porát!

Áldd meg! Hisz édes anyja karjain
Kisérté már a gyöngö csecsemőt,
Parányi jószág — s lelke álmain
Már a hazának eljegyzette őt . . .
Magát felejtí, mindent mást feted,
De soha ezt a drága, szent nevet.

Áldd meg! A bércnek szízi kebelén
Ki sem talált csillogóbb kincseket,
S azért az örök ragyogás nevéen,
Hogy a magyar nép édes Atyja lett,
Föltárva lelke minden kincseit,
Mit a nemzetnek oltárára vitt.

. . . Pihenj, pihenj! Kész az „Emlékjeled“
Milliók szívében s nem fog rajt idő,
Mi virrasztgattunk álmaid felett —
Halhatatlanság Néked mult s jövő,
Avagy, ha szellemélted sora más:
Uj születés ez, uj feltámadás!

Tarcsafalvi Albert.

Emlékezés Lakits Vendelre.

Majdnem észrevétlenül siklanak el életünk egyes napjai a semiségbe és sorakoznak egymásmellé számlálhatlan mennyiségben anélkül, hogy emlékezetünkben különös nyomokat hagytak volna maguk után.

Vannak azoeban kiváltságos napok is, amelyeknek megérkezését óhajtva várjuk, amikor fenkölt érzelmekkel veszünk tudomást róluk, mert érezzük, hogy az ilyen kiváltságos napnak mélységes tartalma és messze kiható jelentősége van.

Ilyen kiváltságos nap a mai is. Eötvös József báró megdicsőült szelleme leng még most is fölöttünk. A róla eddig elhangzott emlékbeszédnek mint a ma elhangzott szép beszéd is, megragadta és fölemelte lelkünket, mintha csak új életerő költözött volna benső lényünkbe.

A mai nap mélységes tartalmát egy megemlékezéssel óhajtjuk bővíteni. Nem feledkezhetünk meg örömeink közepette arról a nagy gyászról, mely Lakits Vendel halálával érte a magyar tanítószágot.

Öröm és fájdalom! Nem-e e két érzélem az, mely többnyire együtt jár, s amely a család életébe is épp úgy belejátszik, mint a hogy ezt a közéleti munkásság közben is tapasztalhatjuk.

Igaz fájdalom borítja el a magyar tanítószágot szívet, amikor Lakits Vendelt nem mondhatja többé magáénak. Elborul a lelkünk, ha reá gondolunk; reá, aki a magyar tanítószágot szerény és szürkének híresztelt köréből kimagaslott, akiben a magyar tanítószágot kis világa — mely önmagában azért mégis egy kis egész — visszafükrözött,

akárcsak egy vizscöppben maga a mindenség; akinek lényében és sorsában önmagunkra ismerünk, mert jellemének fajsulya egy és ugyanaz, ami a magyar tanítóságé. A magyar tanítóság gondolkozási módja és cselekedetei törekvései és kísérletei, tévedései és hibái benne tükröződtek vissza; tengerkönyvei és parányi örömei a mi könnyeinket és a mi örömeinket jelentette.

Akit tisztelettel és szeretettel környezettünk, akit törekvéseiben a magyar tanítóság lelkesen követett: Lakits Vendel 1904. évi december hó 24-én, Karácsony szent estéjén, örökre lehunyta szemeit. Halála — igaz — nem idézett elő országos gyászt. Hiszen csak egyszerű, szürke néptanító volt. De elhunyt mélyen megrendítette a magyar tanítóság összességét, akiben él még a hite annak, hogy a maga egyszerűségében is szerény tanítót az emberi társadalom mindenkor annak legméltóbb tagjai közé sorolta és sorolja. Hogy a magyar társadalom — s ide belefoglalom magát a tanítóságot is — e tekintetben, kivételt tesz, nem hisszük el még akkor sem, ha külső nyilvánulásaiban talán másként látjuk is.

Az Eötvös-Alap Országos Egyesülete Lakits Vendelben egyik megalapítóját és zászlóvivőjét vesztette el. A hála, a tisztelet, a szeretet és a kegyelet érzelmeinek a hatása alatt, emlékezünk meg a nagyérdemű kartársunkról, Lakits Vendelről. Azt a kérdést intézhetjük magunkhoz: Van-e okunk erre a szeretettel teljes megnyilatkozásra? Szívünk megsugja reá a feleletet. Ugy érzem, az emberi szív megnyilatkozásánál nincsen értékesebb jutalom, mert földi létnek legbecsebb javai közé tartozik a hálának, a szeretetnek, a tiszteletnek igaz érzelme, amellyel önként jutalmazzuk meg mindazokat, akik erre életük folyásával és közügyi munkásságukkal rászolgáltak.

Az Eötvös-Alap, a magyar tanítóság e hatalmas intézménye, amelyhez hasonló talán nincs a világon több, Péterffy Sándor mesterünk után, Lakits Vendelnek köszönhet legtöbbit. Elhunyt kedves Kartársunk ehhez a mi intézményünkhöz vonzódott legjobban s az Eötvös-Alap felvirágzásának szentelte munkásságának java részét. A kartársi szeretet munkájának édes varázsával gondozta és szolgálta az Eötvös-Alapot s ellőttünk a maga erkölcsi nagyságában és erkölcsi fenségében a késő jövőben is követendő példaképpen fog állani. Ugy érzem, hogy valami meleg, éltető érzelem és fölemelő tudat dagasztja kebelünket s ez az érzelem mélységes hatása alatt gondolatban és sziveinkben, egyesülünk más célra, arra, hogy hálánkat és tiszteletünket lerójjuk Lakits Vendel munkás szellemének.

És most emlékezzünk meg élete lefolyásáról is; e tekintetben álljanak itt saját följegyzése nyomán a következő adatok:

Lakits Vendel született 1841. szept. 6-án Vindornyafocon, Zala-megyében. Tanulmányai végzése után előbb mint nevelő, majd pedig 1865-ben Budapesten mint magántanító kezdette meg pályáját a nehéz munkát. Mint rendes tanító előbb Nagy-Abonyban, majd pedig 1868. okt. 1-től újra Budapesten mint rendes osztálytanító alkalmaztatott. Igazgató-tanítónak 1878-ban választották meg.

A tanügyi és tanügyi irodalom terén Lakits Vendel 1864. óta munkálkodott. Résztint egyedül, résztint másokkal társulva különböző

tankönyveket irt. A Budapesti Tanítótestület működéséről, mint a Tanítótestületnek 7 éven át volt főjegyzője „Évkönyv“-et szerkesztett. A Népnevelők Bp. Egyesületének pedig 25 éves történetét írta meg. A „Deák Emlék“, „Királyi ünnepek Emléke“, a „Koronázás örömunnepe“ című füzeteket Péterffy Sándor kartársával együtt szerkesztette. A „Népnevelők Lapja“ című pad. folyóiratnak 7¹/₂ éven át volt szerkesztője; a vallás és közokt. miniszterium által kiadott „Néptanítók Lapja“ című hivatalos közlönynek 8 év óta volt főmunkatársa. Ezeken kívül tanügyi cikkeket irt több f. napilapba: Hon, Ellenőr, Pesti Napló, Nemzeti Hírlap valamint a vidéki tanügyi lapokba is.

Lakits Vendel a tanítóegyesületi társa is szolgálta hazája és a székesf. népnevelés és oktatás ügyét.

Az 1884-ik évben tartott első képviselői tanítógyűlésen a Budapesti Tanítótestületnek képviselője, az 1890-ben tartott IV. és az 1896-ban tartott V. egyetemes tanítógyűlésnek egyik elnöke volt. Elnöke volt a Budapesti Tanítótestületnek, a Népnevelők Budapesti Egyesületének, alelnöke a Budai Tanítógyűletnek, utóbbi kettőnek egyuttal tiszteletbeli tagja is. Választmányi tagja volt továbbá: a Kisdudnevelők Orsz. Egyesületének, a Mária Dorottya egyesületnek a Polgári isk. tanítók orsz. egyesületének és rendes tagja a Magyar Pedagógiai Társaságnak. A Budapesti Tanítók Segélyegyesületének Zichy Antal elnök mellett 10 éven át titkára volt. A Magyarországi Tanítók Országos Bizottságának 24 éven át volt elnöke, később tiszteletbeli tagja. Az Eötvös-Alap Orsz. Tanítóegyesületnek sok éven át fáradhatatlan titkára, majd alelnöke. Ezeken kívül a hazai tanítóegyesületek nagy része tiszteletbeli tagjává választotta.

Kitüntetésekben is nagy része volt Lakits Vendelnek. 1872-ben a tanügyi kormány kitüntetési jutalomban részesítette. 1873-ban állami költségen a bécsi világkiállítás népoktatás ügyének tanulmányozására kiküldetett. 1896-ban Budapesten tartott orsz. kiállítás rendező bizottságába választott. Wlassics Gyula miniszter úr az „Orsz. Közokt. Tanács“ állandó bizottságának előadó tanácsosává, a Tanács Állandó Bizottsága pedig a „Népiskolai Tanterv“ készítő bizottság elnökévé nevezte ki.

A Népn. Bp. Egyesülete 10 darab arany jutalomban részesítette a váltakozó v. fellebléptetési rendszerrel való tanítás tárgyában irt pályamunkáért. A „Magyarországi Közp. Fröbel Nőegylet“ képezdében 10 éven át tanított. A székesf. városi tanítók két ízben választották meg képviselőjükké a közoktatásügyi Bizottságba. Egyik elismerése a népoktatás terén tett szolgálatainak az aranytoll és aranyóra, melyekkel a magyar tanítóság tüntette ki 1893-ban.

A hazai tanügyi történelem bizonyára meg fogja örökíteni Lakits Vendel közügyi és emberbaráti munkásságát. Legyen áldott emlékezete, legyen ő haló porában is az, ami volt életében; a magasan lobogó zászló, a világitó fáklya, mely a magyar tanítóság nemes törekvéseinek rögös utjait még beláthatatlan hosszú időkre megvilágosítja. Emlékezetét nemcsak kartársai és a fiatalabb tanítói nemzedék

vési bele örökre a szívébe, de ideális lelke példaképpen fog a késő jövő számára is visszasugározni.

Budapest, 1905. február 2.

Trájtler Károly.

Az iskolaszék mint társadalmi intézmény.

(Nőnevelési szakosztály ülésének folytatása.)

Nálunk a közoktatásügyi minisztérium, az országos közoktatási tanács, a királyi tenfelügyelők, a vármegyei hatóság, a községi előjáróság és az iskolaszék foglalkoznak az iskolák ügyeivel. Egészen tisztázva, rendezve még az államkormány részéről sincs az iskolai felügyelet, mert az a törvényjavaslat, melyet a közoktatási miniszterünk a népiskolai közoktatásról szóló 1868. XXXVIII. t.-c. a magyar nyelv tanításáról szóló 1879. XVIII., a községi és felekezeti tanítók és tanítónők fizetésének rendezéséről szóló 1893. XXVI. t.-c. módosítása tárgyában már elkészített és a nagy közönséggel megismertett III. és V. fejezetében erősen és bölcsen foglalkozik az állami felügyelettel. Fővárosunknak már az 1876. XXVIII. t.-c. a fővárosi közoktatási bizottságot is szervez, azonkívül vannak a kerületekben az iskolaszékek. Az ezen törvény végrehajtása tárgyában kiadott utasítások III. része 7 fejezetben foglalkozik a fővárosi iskolaszékek hatáskörével. Azt az ott kijelölt kört az időközben hozott újabb törvények és rendeletek tekintetbevétele mellett némileg módosított fenntartandónak vélném most is, de kibőviteném két ügygel ugyanis az iskola mulasztások egész ügykezelését, tehát a mulasztásokért való birságozást is az iskolaszék hatáskörébe utalnám, mláltaal az iskolaszék tekintélye a szülők szemében emelkednék, az amugy is rengeteg munkával megterhelt kerületi előjáróság pedig ezen nagy munkától felszabadulna. A második dolog pedig az, hogy a „Napközi Otthon“-ok ügyét is az iskolaszékek hatása körébe utalnám. A „Napközi Otthon“ tisztán szociális intézménye legyen a népiskolának. Természetes, hogy a főfelügyeletet a székesfővárosi köztörvényhatóság gyakorolja, de az iskolaszék intézkedjék a gyermekek felvételéről, nevezetesen, hogy csak olyan szegénysorsu tanulók maradjanak a Napközi Otthonban, kik tényleg rászorultak. A szülőket fel kellene szólítani falragaszokon, hogy jelentkezzenek, ha gyermekeiket az Otthonba akarják felvételni; igazolják azt, hogy napközben nincsenek otthon, hanem munkával vannak elfoglalva, igazolják, hogy a munkabérük oly csekély, hogy abból nem jut naponta 10 fillér a gyermekük étkeztetésére. Az iskolaszék tehát állapítsa meg, hogy mennyi ingyenes és mennyi fizető gyermek részesüljön a Napközi Otthon jótéteményében, a költségekről is ő gondoskodjék, valamint a kézügyességi napközi foglalkozáshoz szükséges anyagokról és az abból készült munkák esetleges értékesítéséről.

Mindezen intézkedések szoros kapcsolatba hozzák az iskolaszéket az iskolával, de a társadalommal is, melynek figyelmét igen sok alkalommal irányíthatja az iskolára. Az iskolaszéknek oda kellene hatni, hogy a társadalom kiválóbb emberei, a nagy közönségnek

köztiszteletben és szeretetben álló jelesei, férfiak, nők, egyaránt időről-időre meglátogassanak egy-egy népiskolát, hogy az egész nemzet lássa és hallja, a nép minden rétege pedig megszivlelje: hogy a népiskola az egész nemzetnek feltett kincse, melyre örködni, melyet megbecsülni minden magyar honpolgár egyik szent kötelessége. Szép és üdvös volna, ha az iskolaszék azon számos jóltevők egyikét, kik időről-időre gazdag alapítványokkal gyarapítják közintézményeinket arra is bírnák, hogy népiskolai célokra is tegyen jelentékeny alapítványt. Ilyesmire is figyelmeztetni kell a társadalom nemesbjeit; az ilyen figyelmeztetésnek annál nagyobb a sikere, minél komolyabb az az iskolaszéki tag, akiktől a figyelmeztetés származik. E szerint önként rátértünk a IV. és utolsó kérdésre: kik legyenek az iskolaszék tagjai?

IV.

Nem tartok attól, hogy eddigi fejtegetéseimért ideálistának mondanak. Semmit se állítottam, árva szót se mondtam, ami a való élettel ellenkezne, vagy amit bárki közülünk, aki nyitott szemmel látja a rideg életet, észre nem vett, nem tapasztalt volna. Sőt ugyanazt, amit én eddig mondtam, előttem már nagyon sokan, igen sokszor és erőteljesebben hangoztatták és mégis most, hogy a dolgom végére érek, merő idealisztikus hangulat vesz erőt rajtam. Azt akarom mondani, hogy a politikától távol álló emberek legyenek az iskolaszék tagjai; azt óhajtom bizonyítani, hogy az iskolaszéknek csak akkor lehet igazi és áldásos működése, ha a pártok a politikai és felekezeti irányzatok fölött áll. Valamint a főváros hatósága iskolát állít a község polgárai gyermekeinek, nem keresvén, mely felekezethez, politikai párthoz, társadalmi irányhoz tartoznak, úgy kellene az iskolaszékbe is csak olyan embereket választani, akik multjuknál fogva elég biztosítékot nyújtanak, hogy teljesen önálló független gondolkodású emberek, akik a nemzeti kultúrának kívánnak szolgálni, csak ennek és nem másnak; akik elég munka- és szerepkört látnak abban, hogy polgártársaik gyermekei mivélésével a nemzeti mivélést előbbre viszik, akik büszkéek, ha egy züllésnek indult gyermeket megmentenek, és többre becsülik, ha közkerölcs érdekében valami jelentékeny munkát végeznek, mint azt, ha szavaikért, szónoklatukért akár a megyeházán, akár a városházán megtapsolják. Ugy-e ez nagyon idealisztikus, nagyon eszményi felfogás és talán — bocsánat a feltevésért — némelyik azt hiszi, hogy ilyen sok önzetlen embert nem is találunk fővárosunkban. Én pedig annyira szeretem fővárosunkat, annyira tiszteltem polgájtársaimat, hogy teljes meggyőződéssel állítom, igenis vannak ilyen nemesen érző, fenkölt gondolkodású polgáraink a székesfővárosi iskolaszékek jelenlegi tagjai között számos olyan férfiú van, aki köztiszteletben áll, aki biztosíték és a legjobb kezesség arra, hogy gondolkodásával, törekvésével bármely intézménynek a haladását előmozdítja. Óhajtjuk, hogy ezen jeles férfiak lankadatlan buzgalommal tovább is vegyék gondoljaikba az iskolát, mely még parlamentünkben eddigelé sohase volt pártkérdés, hanem minden képviselő, minden országgyűlési követ szívesen szavazott meg oly törvényjavaslatot, mely előbbrevitte, tovább fejlesztette a magyar nem-

zet művelődését. Talán helyes volna, ha a kerületi előjáróságba, mint tanügyi hivatalt illesztették be az iskolaszéket, vagy még helyesebb, ha a fővárosi közoktatási bizottsággal jutna szerves kapcsolatba.

De bármiképpen szervezik is azt jövőre, mert újjászervezni kell — a nőket az iskolaszékből kizárni örök hiba volna, sőt igazságtalanság. Nem vagyok prókátor, nem vagyok jogtudós, de valami érzékem azt érezteti velem, hogy a nőtől ott is megtagadják a szavazati jogot, anélkül, hogy őt megilleti. Nézzünk csak néhány példát. Bármely nő, ha valamely tag ajánlja, maga is tagja lehet és leszen a Természettudományi Társulatnak, lehet-e, szabad-e a nőnek, mint fizető tagnak, akárcsak egy kisujjnyival kevesebb jogot adni, mint a férfinak? Ott vannak a postánál, a vasutnál alkalmazott nőhivatalnokok. Az a pénztárosnő bizony felelős a pénztárért, nos hát, ha ezen hivatalnokok bármi fontos kérdésben összeülnek tanácskozni, tán a fontos hivatalt betöltő nőnek nem volna szavazata? Hisz ez képtelenség! Ezredéves alkotmányunk azt bizonyítja, hogy a magyar nő az állami életben mindig szerepelt, nemcsak mint jogokat élvező, hanem mint jogokat osztó, törvényalkotó minőségben is. A helyi tantestületnek a tanítónő ép oly tagja, mint a tanító. Itt is gyakran előfordul, hogy bizonyos kérdések felett szavazással kell döntenet, a tanítónő is szavaz. Miért ne szavazhatna az iskolaszékben is?

Azért mondom odavalók ám a nők az iskolaszékbe, nagyon is bele illenek. Furcsának tartom, hogy az óvódák számára szerveznek hölgybizottságot, az iskola számára nem. A közjótékonyági egyesületekben a nők üdvösebben szerepelnek, mint a férfiak. Hát a nő, aki iskolát látogatna, nem tudná ép úgy megítélni, mint a férfi, vajjon tisztaság honol-e ezen iskolaépületben, vagy nem? Vajjon jelen vannak-e az osztályba beirt tanulók, vagy nem? Vagy a tanítónő, aki az iskolaszékben ülne, nem tudna-e a tanuló gyermekekről, mulasztásaikról, betegségükről, szegénységükről vagy pajkosságukról éppen úgy felvilágosítást adni, mint a férfi tanító? Nem tudom hazánk igazságos és szabad szellemű törvényeivel összeegyeztetni, hogy a tanítónőt miért zárja ki az iskolaszékből, mely soha se foglalkozhatik mással, mint tanügyi kérdésekkel, holott a tanítónő hivatásánál fogva is csak a tanügygyel foglalkozik. Nem tehetek róla, de megint külföldi példákra kell hivatkoznom. A műveltebb államokban élénk részt vesz a nő az iskolai ügyekben. (Folytatjuk).

V E G Y E S E K.

— **A Magyar Tanítók Otthona pedagógiai szakosztálya** f. hó 67-én ülést tartott. Az ülés tárgya *Gelléri Mór* királyi tanácsos felolvasása volt az iparoktatásról e cím alatt: „Eszmék az iparoktatás köréből.“

— **Gyermekek a gyermekekért.** A VI. ker. angyalföldi községi el. iskola tantestülete „Napközi Otthon“-a javára az iskola tornatermében 1905. február 5-én, d. u. 3 órakor *gyermek-hangverseny* rendez a következő műsorral: 1. Hmnus. Éneklí a gyermekkar. 2. Kis gazd'asszony. Bemutatják az I. oszt. leány növendékek. 3. Boltoska.

Szavalja: Dobos Sándor III. oszt. tan., Kohn Aranka, Balázs Margit és Balla Ilonka II. oszt. tan. 4. Magyar dalok. Cimbalmom játssza Jedliczka Gizella, hegedűn kíséri Gulik János V. oszt. tan. 5. Katonásdi. Bemutatják az I. és II. oszt. fiunövendékek. 6. A furfangos czizmadia. Szavalja Gera Mária V. oszt. tan. 7. Grieg: Papillon, Chopin: Fantasie Impromptu, Liszt: Nocturne. Zongorán játssza Báron Gyula kis zongoraművész. 8. Mese. Elbeszéli Sturc György igazgató. 9. Kurucdalok. Éneklí a gyermekkar. 10. A falusi póstás. Szavalja Säckl Berta V. oszt. tan. Hegedűl Doleschall Lujza V. oszt. tan. 11. Babajáték. Bemutatják az I.—II. o. leánynövendékek. 12. Füzérgyakorlat, Bemutatják a III. oszt. fiunövendékek. 13. Magyar dalok. Éneklí a gyermekkar. Belépő díj: I. hely 1 korona, II. hely 50 fillér, állóhely 20 fillér, gyermekjegy 10 fillér. Felülfizetéseket köszönettel vesznek.

— **Házi hangverseny.** A mester-utcai iskola tantestülete f. hó 1-én „Segítség“ egyesülete javára szépen sikerült hangversenyt rendezett az intézet tornatermében.

A hangversenyt Bäck Béla és Vendéghegyi Géza Hunyady László nyitányával kezdődött, utána *Dal a dolról* című dalt énekelte el a férfi kar, a már ismert procistással. Különösen nagy elismerés s taps jutott a „Zrinyi Ilona nikodémiai lakomája“ c. pontnak, a költeményt Salamon Géza szavalta igaz érzéssel s művészi színezéssel. A zongora kíséretet maga a szerző, Vendéghegyi Géza látta el.

Majd Kovács Lajos harmónium játéka következett, kinek könyedt játéka és bravurja szintén sok sikert aratott.

Ismét a férfikar adotta elő Hoppe Rezső „Daloljatok“ című szerzeményt, Sztojanovics Jenő vezetésével. Csak elismerés szavaival emlékezhetünk meg e számról is, valamint Horváth N. János-nak a János Vitéz-ből előadott dalairól, amelyeket zongorán Hoppe Rezső kísért. Végül Bäck és Vendéghegyi a Rákócy indulót játszották el, amelynek hangjai után a jelenlevők közül azok, akik a táncnak nem barátai, az éttermekbe vonultak, a fiaság pedig egy fülbemászó csárdásnál megkezdte a táncot, amely csak a késő reggeli órákban ért véget, folytonos jókedvben tartva a jelenlevőket. A hangverseny fényét emelte megjelenésével a IX. ker. előkelő közönsége, az iskolaszék képviselői, de különösen Ballagi Aladár orsz. gy. képviselőjelölt, aki mindvégig együtt volt a társasággal, amely az ünnepséget létrehozta — a mester-utcai iskola tantestületével. A szünóra alatt felköszöntőkben nem volt hiány. Azon fényes sikeren buzdulva, amelyet a testület jelen hangversenyének rendezése alkalmából tanusított, bizton reméljük, hogy hasonló tevékenységet fejt ki a testület akkor is, amidőn a „Házalap“ javára rendezendő hangversenyről lesz szó.

— **Eljegyzés.** Pintér (Binder) Ferenc szfővárosi pol. isk. tanár eljegyezte Gál Erzsike szfővárosi tanítónőt.

Tartalom.

Február 2. — Eötvös és a nemzetiségek. — Emlékezés. — Emlékezés Lakits Vendelre. — Az iskolaszék mint társadalmi intézmény. — Vegyesek.

Laptulajdonos: a Magyar Tanítók Otthona.